గిరిజన ఉద్యమాలు

గిరిజన తిరుగుబాట్లు:

కారణాలు: 1) శిక్షలు [మైదాన ప్రాంతం నుంచి అటవీ ప్రాంతంలోకి ప్రవేశించి గిరిజన భూములను స్వాధీనం చేసుకోవడం]

2) ముట్టదారీ, సంతర్పట్టి విధానాలు రద్దు అవ్వటం [దొమ్మడి సంబంధ విధానం రద్దు అవడం]

3) పల్లకీ, మల్లని పన్నులు గిరిజనులపై విధించుట

4) క్రైస్తవ మిషనరీ కార్యకలాపాలు

I. సంతాల్ తిరుగుబాట్లు: (1855-56)

క్ర.సం.	తిరుగుబాటు	ప్రాంతం	నాయకత్వం
1.	సంతాల్	రాజమహల్ కొండలు (బీహార్, ఝార్ఖండ్, బెంగాల్)	సిద్ధో, సిద్ధు, కన్హు
2)	ముండా	చోటానాగ్‌పూర్ పీఠభూమి (ఝార్ఖండ్)	బిర్సా ముండా
(3)	అహోమ్	అసోం	గోందార్ కన్వార్
4)	ఖాసిస్	మేఘాలయలో	యోతక్ సింగ్, బారేమోనిక్
5)	కచ్చనాగాస్	అస్సాం	సుభుదార్
6)	కోల్	1917-18	మణిపూర్	జాదోనాగ్, రానిగైదిలు
7)	భూయాన్	1914-15	ఒరిస్సా	ధ.ర నాయక్, లక్ష్మణనాయక్
8)	నాయక్‌దాస్	1858-59	గుజరాత్	భూపేసింగ్, కోలియా భగత్
9)	భిల్లుల	1818-38	మధ్యప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర (ఖాందేష్)	గోవారీ
10)	రంప (గోండదొరలు)	1822-24	తూర్పుగోదావరి, విశాఖపట్నం	అల్లూరి సీతారామరాజు

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

పౌర తిరుగుబాట్లు:

తిరుగుబాటు పేరు	సంవత్సరం	ప్రాంతం	నేతృత్వం
1) ఫరైజీ	1804 – 60 (54)	బెంగాల్	హాజీ షరియతుల్లా, దాదూమియా
2) పాగల్ పంథీ	1825 – 35 (10)	బెంగాల్	కరమ్‌షా, టిప్పు
3) రామోశిస్	1821 – 22	మహారాష్ట్ర	చిత్తూర్‌సింగ్, ఉమాజీ
4) రామోసిస్	1879	మహారాష్ట్ర	వాసుదేవ బల్వంత పాడ్కే
5) సావంత్‌వాడ్	1839	మహారాష్ట్ర	ఫోన్ సావంత్
6) సతారా	1840	మహారాష్ట్ర	ధార్‌రావ్, నర్సింగ్ దత్తాత్రేయ
7) కిట్టూర్	1824	కర్ణాటక	చెన్నమ్మ, రాయప్ప
8) కట్టబొమ్మన్	1792 – 98	తమిళనాడు	వీరపాండ్య

రైతు ఉద్యమాలు

కారణాలు:-

1) తినకాఠియా: దీని ప్రకారము రైతు తన వద్ద ఉన్న భూమిలో 3/20 వంతు నీలిమందును పండించాలి. ఈ నీలిమందును బ్రిటిష్ వారు నిర్ణయించిన ధరకు ముతాబిల్ (Mutuwal) (మార్కెట్ ధర) కాని మాత్రమే అమ్మాలి.

2) 1793 కార్న్‌వాలిస్ శిస్తు వసూలు చట్టం (or) కార్న్‌వాలిస్ పర్మనెంట్ చట్టం (or) జమీందారీ చట్టం. దీని ప్రకారము రైతు భూమి యొక్క యాజమాన్యపు హక్కులను కోల్పోయాడు. కేవలం కౌలుదారుడుగా మిగిలాడు. శిస్తు వసూలు చేసే వారికి యాజమాన్య హక్కులు ఇవ్వబడ్డాయి. వీరినే జమీందారులు అంటారు.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

జమీందారు అను నేలకిచ్చే శిస్తులో 1/11 వంతు తన వద్ద ఉంచుకొని మిగిలిన 10/11 వంతు శిస్తును బ్రిటీష్ వారికి సమర్పించేవాడు.

3) విధానాలు:

(A) నజరానా: (పునరుద్ధరణ రుసుము) Renewal Fee

(B) బేదఖలీ: (Bedakhli) - శిస్తు చెల్లించకపోతే బలవంతంగా భూమి నుంచి తొలగించడం.

(C) వెట్టి: ఉచితంగా పనులు చేయడం.

4) జోత్‌దార్ (Jotdar) అనే అధికారులు అనేక రకాలైన ఇతర పన్నులను చట్టవ్యతిరేకంగా రైతుల నుంచి వసూలు చేసేవారు.

తూర్పు భారతదేశంలో రైతు ఉద్యమాలు.

(1) గోవిందాపూర్ (1859-60) - విష్ణుచరణ్ బిశ్వాస్, దిగంబర్ బిశ్వాస్ - కలకత్తా దగ్గర ఉంది

(2) పాబ్నా (PABNA) - 1874 - కుడిమల్లు (నేతృత్వం) ఇషాన్ చంద్రరాయ్ (బెంగాలీ)

- హరీష్ చంద్రముఖర్జీ హిందూ పేట్రియాట్ (Patriot) అనే పత్రిక ద్వారా రైతుల సమస్యలను తెలియజేసేవాడు.
- దీనబంధు మిత్ర నీల్ దర్పణ్ అనే నాటకం ద్వారా బ్రిటీష్ వారి యొక్క అణచివేత విధానాలను రైతుల సమస్యలను తెలియజేసాడు.

ఉత్తర భారతదేశం.

1) UP కిసాన్ సభ 1918 - గౌరీశంకర్ మిశ్రా, ఇంద్రనారాయణ్ త్రివేది, మదన్ మోహన్ మాలవ్య ఇందులో సభ్యులుగా చేరి దీని యొక్క 500 శాఖలను UP లో ఏర్పాటు చేసారు.

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

(2) All India కిసాన్ సభ: 1936 – స్వామి సహజానంద, N.G. రంగా. దీని యొక్క మొట్టమొదటి సమావేశం – లక్నోలో జరిగింది. N.G. రంగా AP లోని రైతుల శిక్షణార్థం నిడుబ్రోలు వద్ద ఒక శిక్షణా కేంద్రాన్ని ఏర్పాటు చేసాడు.

(3) బాబా రామచంద్ర – 20వ శతాబ్ది ప్రారంభంలో UP లో రైతు ఉద్యమాలను చేపట్టాడు. ఇతను – అవధ్ కిసాన్ సభను ఏర్పాటు చేసాడు.

4) మదారి పాసి ఉత్తర ప్రదేశ్‌లో EKA (ఏకా) ఉద్యమాన్ని చేపట్టాడు.

5) పంజాబ్ నవజవాన్ భారత్ సభ – ఢిల్లీ 1926 లో భగత్‌సింగ్, యశ్‌పాల్, ఛబిల్‌దాస్ స్థాపించారు.

పంజాబ్ రైతు ఉద్యమ కాలంలో బంకే దయాళ్ రచించిన "పగిడి సంభాల్ జట్టా" అనే పాట అత్యంత ఆదరణ పొందినది.

పశ్చిమ భారతదేశం:

1) గుజరాత్ (1) ఖేడా – 1917-18 – మోహన్‌లాల్ పాండ్యా, తర్వాత గాంధీజీ.

2) బోర్సాద్ – 1924 – వల్లభాయ్ పటేల్ నేతృత్వం.

3) బార్డోలి – 1928 – ముందుగా పట్టిదార్ యువక్ మండలి సభ్యులు కున్వర్జీ మెహతా, కల్యాణ్‌జీ మెహతా, (పంటకు సరైన మద్దతు కోసం) తర్వాత వల్లభభాయ్ పటేల్.

మహారాష్ట్ర:

1) పూనా సార్వజనిక సభ – 1876 – మహాదేవ గోవింద రనడే (MG రనడె – స్థాపకుడు)

2) రామోసీస్ – 1879 – వాసుదేవ బల్వంత్ ఫడ్కే (తిలక్ గురువు – వాసుదేవ)

ఇతనిని భారతదేశ తీవ్రవాద పితామహుడు – Father of Indian Militant Nationalism]

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

- వాసుదేవ బల్వంత్ ఫడ్కె శిష్యులు - తిలక్, చాపేకర్ సోదరులు (బాల్కృష్ణ, దామోదర్);

ధర్మేతర భూకాలదేశం:

మోప్లా (Mophla) 1921-22 - మలబార్ (కేరళ) - కున్ అహ్మద్ హాజీ

కొన్ని మతపరమైన కారణాలు వీళ్ళిటు చెప్పినాయి దీనిని అంగీకరించేసారు

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com